

1. BÖLÜM

TANZİMAT'TAN GÜNÜMÜZE TÜRKİYE'DE OKUL ÖNCESİ EĞİTİM

Tülay GENCER¹

Giriş

Okul öncesi eğitim, bir diğer adı ile “Erken Çocukluk Eğitimi” çocuğun doğumundan başlayan ve ilköğretime kadar devam eden 0-6 yaş arasındaki süreci kapsamaktadır. Bu eğitimin amacı çocukların bedensel, zihinsel, duygusal, sosyo-kültürel gelişimini sistemli bir eğitim süreciyle desteklemeye çalışmaktır. Bunun anlamı çocuğun duygusal gelişimini ve algılama gücünü arttırmak, yaratıcılığını geliştirmek, kendisini ifade edebilmesine olanak sağlamak ve bağımsızlığını kazanmasına yardımcı olmaktır (Yılmaz, 2003; Oktay, 1989; Oktay, 2010).

Okulöncesi eğitim dönemi, çocukların gelişimlerinin en hızlı olduğu dönemlerden biridir. Bu dönemde temel alışkanlıklarını kazanan çocuk, zihinsel beceri ve motor yeteneklerini geliştirirken aynı zamanda sosyalleşmektedir. Dolayısıyla 0-6 yaş arası dönem bir bakıma çocuğu, ileriki yaşamına hazırlamaktadır. Yapılan araştırmalarda bu dönemdeki eğitimin çocuğun daha sonraki öğrenme sürecini önemli ölçüde etkilediği görülmüştür.

¹ Dr., Bitlis Eren Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih bölümü, tlygencer@gmail.com

deflemediği dönemler bile olmuştur. Kurumlar arasındaki bu kopukluk, okul öncesi eğitimin bir iş birliği içinde ciddiyetle ele alınmadığının ve çok fazla önemsenmediğinin kanıtıdır. Nitekim 2002 yılından beri tek başına iktidarda olan Ak Parti bile (en son 2021 yılında) bu konuda bir özeleştirici sunmak zorunda kalmıştır.

Bugün yapılması gereken; Türkiye’de yaşayan 0-6 yaş arası her çocuğun bu eğitimi almasının bir şans ya da lütuf olmaktan çıkarılması, eğitimde fırsat eşitliği yaratılması, eğitimin herkes için ulaşılabilir ve parasız olmasının sağlanmasıdır. Daha da önemlisi erken çocukluk eğitimi mutlaka zorunlu olmalıdır. Özellikle 6 yaş grubu için bu eğitim temel eğitimin bir parçası haline getirilmelidir. Öncelikli hedef kitle 6 yaş (61-72 ay) grubu olarak belirlenmeli, devamında ise 4-5 yaş grubu (37-60 ay) ve 0-3 yaş (0-36 ay) grubu gelmelidir. Bu gruplara kamu tarafından verilecek olan hizmetten ücret alınmamalıdır. Böyle bir politika, büyük oranda kadın istihdamı da yaratacaktır. Nitekim çocuk bakımı ve kadın istihdamı arasında kuvvetli bir ilişki olduğu yapılan araştırmalarla açık şekilde gösterilmiştir. Gelişmiş ülkelerdeki istatistikler daha fazla çocuğun erken çocukluk eğitimi aldığını göstermektedir. Bu noktada devlet; özel sektör, STK’lar, belediyeler vb. dışında çocuk ve kadın politikalarını destekleyen Dünya Bankası, AB, Birleşmiş Milletler, Unesco gibi uluslararası her türlü kurumla da iş birliği yapmalıdır.

KAYNAKÇA

- Adalet ve kalkınma partisi araştırma ve geliştirme başkanlığı siyaset akademisi 10. dönem (lider ülke türkiye) ders notları. (2011). H. Turşucu, H. E. Beriş. (Der.) Ak Parti Ar-Ge Başkanlığı.
- Akyüz, Y. (1996). Anaokullarının türkiye’de kuruluş ve gelişim tarihçesi, *Milli Eğitim Dergisi*, 132, 7-13.
- Akyüz, Y. (2018). Türk eğitim tarihi m.ö. 1000-m.s. 2018, Pegem Akademi.

- Araz, Y. (2017). 16. yüzyıldan 19. yüzyıl başlarına osmanlı toplumunda çocuk olmak. Kitap.
- Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I-III. (2006). Atatürk Araştırma Merkezi.
- Atli, S. (2011). *II. Meşrutiyet dönemi okul öncesi eğitim çalışmalarının cumhuriyet dönemi uygulamalarına etkilerinin değerlendirilmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Aytaç, K. (1972). Avrupa eğitim tarihi. Ankara Üniversitesi.
- Aytekin, H. (1991). İttihat ve Terakki Dönemi Eğitim Yönetimi. Gazi Üniversitesi.
- Bardak, M. (2010). *II. Meşrutiyet döneminde okul öncesi eğitim (1908-1918)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Barkçin, F. (1991). DPT çalışmaları ve beş yıllık kalkınma planlarında okul öncesi eğitimin yeri. *7. YA-PA Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri*, YA-PA. 18-23.
- Başal, H. A. (2013). Okul öncesi eğitime giriş. Ekin.
- Başar, H. (2003). Sâti bey ve eğitimle ilgili görüşleri, *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1/2, 47-67.
- Başgöz, İ. (2010). Cumhuriyet'in ilk yıllarında türkiye'de eğitimin genel görünümü. *Cumhuriyet Dönemi Eğitim Politikaları Sempozyumu 07-09 Aralık 2005*. AKDTYK.
- Batır, B. (2007). *İkinci meşrutiyet'ten tevhid-i tedrisat'a türkiye'de ilköğretim (1908- 1924)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, İstanbul.
- Baysal, Z. N. ve Ada, S. (2015). Dünden bugüne türk eğitim sistemi ve yapısı. Pegem Akademi.
- Çiçek, N. (2016, Ekim). Geç dönem osmanlı düşünce ikliminin aile, terbiye ve devlet kavşağında çocukluğu yeniden keşfi ve cumhuriyete devreden miras. *Toplumsal Tarih*, 274, 50-56.
- Doğru başlangıç: türkiye'de okul öncesi eğitim. (2005). TÜSiAD.
- Dördüncü beş yıllık kalkınma planı 1979-1983. (1979). Devlet Planlama Teşkilatı.
- Erdem, Y. T. (2010). II. meşrutiyet'ten cumhuriyet'e kızların eğitimi. TTK.
- Ergin, O. (1977). Türkiye maarif tarihi cilt 5. Eser Matbaası.
- Ergun, D. (1995). Sosyoloji ve eğitim. İlke.
- Ergün, M. (1996). İkinci meşrutiyet devrinde eğitim hareketleri (1908-1914). Ocak.**

- Erkek, M. S. (2009). *II. Meşrutiyet döneminde türk eğitim sistemindeki gelişmeler ve ethem nejat bey*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Fişek, G. (1984). Okulöncesi gelişimi ve eğitimi ile ilgili beş yeni yapıt. *Eğitim ve Bilim*, 8/48, 37-38.
- Gül, E. D. (2008). Meşrutiyet'ten günümüze okul öncesi eğitim. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17/1, 269-278.
- Hesapçıoğlu, M. (2010). Türkiye'de cumhuriyet devri eğitim hareketlerinin dayandığı felsefi eğilimler. *Cumhuriyet Dönemi Eğitim Politikaları Sempozyumu 07-09 Aralık 2005*. AKDITYK.
- İbrahim, C. T. (2011, Güz). Osmanlı devletinde okul öncesi eğitim. *Milli Eğitim*, 192, 160-173.
- Kantarcıoğlu, S. (1975). Anaokullarında Metot ve Öğrenim. *Milli Eğitim*.
- Karabekir, K. (2000). Çocuk Davamız C.1. Emre.
- Korkmazlar, Ü. (2010). Farklı gelişen çocukları anlama. *Okul Öncesi Eğitiminde Farklı Yaklaşımlar ve Uygulamaları*. 4-5 Aralık 2010, Türkiye Özel Okullar Birliği Derneği, 24-38.
- Madra, A. (2017). Türkiye'de erken çocukluk bakımı ve okul öncesi eğitime katılım. *ERG-AÇEV*.
- OECD. Bir Bakışta Eğitim 2019, Türkiye Eğitim Derneği.
- Oğuzkan, Ş. ve Oral, G. (1996). Kız sanat okulları için okul öncesi eğitim. *Milli Eğitim*.
- Oktay, A. (1983). Türkiye'de okul öncesi eğitimin dünü ve bugünü. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 7/42, 3-7.
- Oktay, A. (1990). Türkiye'de okulöncesi eğitim. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Sempozyumu Bildiriler 15-17 Haziran 1989*, 118-124.
- Oktay, A. (2010). Cumhuriyet döneminde okul öncesi eğitimin gelişimi: tarihsel gelişim ve günümüzdeki durum. *Cumhuriyet Dönemi Eğitim Politikaları Sempozyumu 07-09 Aralık 2005*. AKDITYK.
- Oral, I. Yaşar, D. Tüzün, I. (2016). Her çocuğa eşit fırsat: türkiye'de erken çocukluk eğitiminin durumu ve öneriler. Eğitim Platformu Girişimi.**
- Öztaş, G. G. (2011). Türkiye'de çocukluğun politik inşası, İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Öztürk, C. (2005). Türkiye'de dünden bugüne öğretmen yetiştiren kurumlar, Milli Eğitim Bakanlığı.
- Postman, N. (1995). Çocukluğun yokoluşu. İmge.
- Tanilli, S. (1996). Nasıl bir eğitim istiyoruz? Cem.

- Taşdöven, Z. (2013). *Demokrat parti dönemi eğitim anlayışı (1950-1960)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Aydın.
- TBMM Zabıt Ceridesi, (1954, 24 Kasım). C. 28, D. 9.
- Tekeli, İ. ve İlkin, S. (1999). Osmanlı imparatorluğunda eğitim ve bilgi üretim sisteminin oluşumu ve dönüşümü. Türk Tarih Kurumu.
- Türkiye büyük millet meclisi hükümetler, programları ve genel kurul görüşmeleri cilt 4 (27 Ekim 1965-26 Mart 1971). (2013). İ. Neziroğlu, T. Yılmaz (Haz.) Tbm Basımevi.
- Türkiye büyük millet meclisi hükümetler, programları ve genel kurul görüşmeleri cilt 5 (26 Mart 1971-17 Kasım 1974). (2013). İ. Neziroğlu, T. Yılmaz (Haz.) Tbm Basımevi.
- Türkiye büyük millet meclisi hükümetler, programları ve genel kurul görüşmeleri cilt 6 (17 Kasım 1974-12 Kasım 1979). (2013). İ. Neziroğlu, T. Yılmaz (Haz.) Tbm Basımevi.
- Türkiye büyük millet meclisi hükümetler, programları ve genel kurul görüşmeleri cilt 8 (9 Kasım 1989 - 30 Ekim 1995). (2013). İ. Neziroğlu, T. Yılmaz (Haz.) Tbm Basımevi.
- Türkiye büyük millet meclisi hükümetler, programları ve genel kurul görüşmeleri cilt 10 (11 Ocak 1999 -). (2013). İ. Neziroğlu, T. Yılmaz (Haz.) Tbm Basımevi.
- İş ve özel yaşam dengesi yolunda çocuk bakım ve eğitim kurumlarının yaygınlaştırılması. (2019). TÜSİAD, AÇEV, PwC.**
- Ural, O. ve Ramazan, M.O. (2007). Türkiye’de okul öncesi eğitimin dünü ve bugünü. S. Özdemir, H. Bacanlı, M. Sözer (Ed.), *Türkiye’de okul öncesi eğitim ve ilköğretim sistemi temel sorunlar ve çözüm önerileri* içinde (s. 11-56). TED.
- Ülken, H. Z. (1967). Eğitim felsefesi. Talim ve terbiye dairesi.
- Yılmaz, N. (2003). Türkiye’de okulöncesi eğitim. M. Sevinç (Ed.), *Erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar* içinde, (s. 12-17). Morpa Kültür.
- IV. MEB Şûra Kararları. (1990). Milli Eğitim Bakanlığı.
- VI. MEB Şûra Kararları. (1990). Milli Eğitim Bakanlığı.
- IX. MEB Şûra Kararları. (1991). Milli Eğitim Bakanlığı.
- X. MEB Şûra Kararları. (1981). Milli Eğitim Bakanlığı.
- XI. MEB Şûra Kararları. (1991). Milli Eğitim Bakanlığı.
- XII. MEB Şûra Kararları. (1989). Milli Eğitim Bakanlığı.
- XIV. MEB Şûra Kararları. (1993). Milli Eğitim Bakanlığı.
- XV. MEB Şûra Kararları. (1996). Milli Eğitim Bakanlığı.
- XVII. MEB Şûra Kararları. (2007). Milli Eğitim Bakanlığı.

- XVIII. MEB Şûra Kararları. (2011). Milli Eğitim Bakanlığı.
<http://tegm.meb.gov.tr/www/erken-cocukluk-egitimi-daire-baskanligi/icerik/185>
http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_12/10095332_19_sura.pdf
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=1739&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=19942&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=222&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=4>
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=979187&MevzuatTur=2&MevzuatTertip=5>
https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/10/2016_Programi.pdf
https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/10/2018_Yili_Programi.pdf
<https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/Altinci-Beş-Yıllık-Kalkınma-Planı-1990-1994%E2%80%8B.pdf>
<https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/Beşinci-Beş-Yıllık-Kalkınma-Planı-1985-1989.pdf>
<https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/Dokuzuncu-Kalkınma-Planı-2007-2013%E2%80%8B.pdf>
<https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/İkinci-Beş-Yıllık-Kalkınma-Planı-1968-1972%E2%80%8B.pdf>
<https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/Onuncu-Kalkınma-Planı-2014-2018.pdf>
<https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/Sekizinci-Beş-Yıllık-Kalkınma-Planı-2001-2005.pdf>
<https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/Üçüncü-Beş-Yıllık-Kalkınma-Planı-1973-1977%E2%80%8B.pdf>
<https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/Yedinci-Beş-Yıllık-Kalkınma-Planı-1996-2000%E2%80%8B.pdf>
<https://www.tccb.gov.tr/konusmalar/353/87254/2017-2018-akademik-yili-acilis-torende-yaptiklari-konusma>
<https://www.haberturk.com/son-dakika-cumhurbaskani-erdogan-bir-hususta-ozelestiri-yapmak-istiyorum-haber-2970710>